

Alltsen "May Flower" ankrade med sina berömda pilgrimsfäder ombord får man räkna med att metare, kunniga i hemlandets fiskemetoder, anlände till det nya landet i mer eller mindre jämn ström och där fortsatte utövandet av sin fiskekonst. Men förvisso metade också urinvånarna och man vet enligt en senare tids fiskeskribent, Ferris Greenslet, att nybyggarna till sin förvåning fick skåda hur indianerna t o m bedrev ett slags flugfiske. De metade med en sorts hackel-fluga, som de tillverkade genom att vira strimlor av hjortskinn – garvat med hårremmen kvar – runt krokar av ben eller ibland hamrad koppar. Reven var tvinnad av fibrer från mjölkstielns stam och spöet togs bland strändernas smidiga alstammar. I "Carolina"-regionerna fanns också ett slags grov vassvegetation som brukades av indianerna till spömaterial. Intressant nog finns fortfarande en amerikansk fluga, "Irresistible", som binds på liknande sätt med strimlor från "caribou or deer" (ren eller

hjort). På 1960-talet fick jag några dylika Irresistible-flugor i present av min vän Walter Johnson i Umeå. De var inköpta av honom hos Abercrombie och Fitch i New York år 1959.

Att spömete bedrevs på amerikanska östkusten i de första kolonierna är lätt att förstå, ty invandrarna från England blev snart varse att bäckar och åar vimlade av vad vi här i Sverige kallar bäckröding eller källax; en amerikansk rödingart (*Salvelinus fontinalis*) som alltför – där den ännu finns kvar – villigt nappar på såväl småpojars enkla agn som mer avancerade metares beten. Redan från tiden för konflikten med moderlandet finns på gamla kartor, särskilt i grevskapet New York och New England, slingrande linjer betecknade som "Trout brook" (öringbäck). Själve George Washington beskriver i sina dagböcker hur han i yngre dar till omväxling med tobaksodlingen och hästuppfödandet ibland roade sig med fiske på Potomac-floden.

Första splitcanespöet

Att det fanns ett starkt intresse för fiske i de unga, amerikanska kolonierna framgår av det faktum att en sammanslutning av fiskeentusiaster kom till stånd redan år 1732: "The Schuylkill Fishing Company" i närheten av Philadelphia. Man

utgav t o m en redogörelse över sina piskatoriska förehavanden: "Authentic Historical Memoir". Om det var någon medlem i denna fiskeklubb, eller senare ättling till en dylik, som sedermera beställde spön av bössmeden Phillipe i Euston, Pennsylvania, och sålunda bidrog till byggandet av det första kända spöet av splitcane, tillverkat av sex hoplimmade bamburibbor, vet jag inte. Men helt omöjligt är det ju inte. Bössmedens mästerverk tillkom år 1850

Bland tidigare amerikanska författare som ägnat fisket intresse bör Washington Irving framhållas. Han härstammade från den, på hans tid, blygsamma lilla handelsstaden New York, hade fått juridisk utbildning och vistades i sin ungdom mycket i Europa. Han har i sin 1815 utgivna "Sketch Book" också några piskatoriska skildringar. Han målar livliga och betagana bilder av även *Merry Old Englands* åar och han serverar fiskehistorier där han bl a laborerar med den lille trashanken, som med ett snöre, en käpp och en maskbit på en krökt nål tar upp fler fiskar på en halvtimme än en söndagsmetare lyckades göra på en hel dag. Hos Irving möter man också – kanske för första gången – den lyckliga tanken, som fick uttryck i orden: "det var jag själv som var krokad och inte fisken". Juhani Aho är 100 år senare inne på samma idé i sin underbara skildring, "Mina första foreller". Mest

AMERI RAP

Av Olof

**Förenta Staterna 200-å
vara i sin ordning att e
rikanska sportfisket, så
drag enligt tillgängliga
sätt i all blygsamhet in
ren.**

känd är W Irving annars som upphovsman till Rip van Winkle-figuren, en amerikansk sjuosovare som vid uppvaknandet efter 40 års sömn finner sig försatt till ett nytt samhälle. Rip van Winkle-episoden är strålande komisk men också en protest mot kjortelregemente och kråkvinkelsmentalitet. Rip är klassisk och i Amerika en av de eviga följeslagarna.

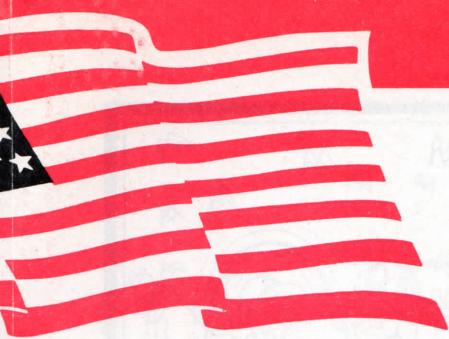
Kyrkliga fiskeskribenter

År 1873 utkom "I Go A-Fishing" av W C Prime. Han omnämner bland sina olika spön ett dylikt för öringmete som bara vägde 7 ounces – och var 12 fot långt. I England fiskade man vid samma tid med spön som var dubbelt tyngre och genom större längd ännu otympligare. Prime var teolog och har skrivit en alldeles förtjusande fiskebok. Redan på första sidan får han med både Genesarets sjö, Herodes palats, berget Hermons vita snö och Jairi dotter. Månen, stigande upp över Gadarenska bergen, kastar en silverstrimma över den heliga sjön på den fläck där Herren Jesus en gång vandrade på vattnet.

På annat ställe i boken låter han ett sällskap middagsä-tande, amerikanska metare

Amerikansk sportfiskare med gillie, fiskemedhjälpare. Från "Fishing in American Waters", 1875.

AMERIKANSK SPÖDI

av Rydén

*Årsjubilerar. Det kan väl
en smula syna det ame-
sådan det ter sig i stora
a uppgifter. Och på så
instämna i hyllningskö-*

förtjust konstatera att de gamla romerska sybariterna var ohjälpligt distanserade beträffande förmågan att anskaffa sällsynta och exklusiva rätter och drycker på sina bord. Här satt man nu i Amerika och drack Turkblod, ett utvalt ungerskt rödvin, vitt vin från floden Rhens sluttningar, likör från franska munkkloster och spisade på tallrikar från Frankrike, drack kaffe från Mocka och Java i kinesiska koppar. Till dessert hade man ananas från Havanna och dadlar från Barbarestaterna. Vad hade romarna att komma med mot denna amerikanska middag? Där endast fisken och lammsteken voro hemifrån – för färskhetens skull.

På 1880-talet tillkommer flera amerikanska fiskeböcker. Thaddeus Norris utger sin "American Angler" och specialisten på Black Bass dr Henshall påbörjar sin serie instruktiva handböcker rörande fiske av denna amerikanska abborreart. År 1884 utkom vidare H P Well's "Fly Rods and Fly Tackle". Wells var den verkliga entusiasten. Han ville tillverka hela utrustningen själv och hans bok innehåller ingående beskrivningar på tillverkningen av spön, linor, rullar och krokstål och naturligtvis

flugbindningsrecept etc etc. Wells, som gärna metade uppe i de kanadensiska vildmarkerna och vistades bortom all ära och redlighet långa tider, ordnade sin utrustning i överensstämmelse härmed; hans öringspö bestod således av två skaftdelar, tre mellandelar och

fem stycken toppar och var ett slags reservernas reservspö. Dessutom anbragte Wells en extra holk mellan skaftdelen och handtaget, så att spöet kunde vridas i förhållande till rullen och greppläget och motverka mot ensidig överansträngning av bambun så erhöles. Wells är också känd som konstruktör av våtflugan Parmachene Belle. Han ansåg att på sin höjd 6 – 7 st flugor var ett tillräckligt sortiment. Men denna regel gällde flugor utvalda för ett visst områdes fiskevatten. I en annan region visade sig ett halvdussin andra flugor bättre kanske.

På 1890-talet skriver ytterligare en präst om mete. Han blev både professor vid Princetonuniversitetet och ambassadör i Holland. Var vid Princeton förresten kollega med den blivande presidenten Woodrow Wilson (han med de fjorton punkterna) och hette van Dyke. Han levde ända till 1933 och anses av konnässörer som ett av de största litterära essen på det piskatoriska området. Eric Taverner, själv fiskeskribent (Trout Angling from all Angles m m) och finsmakare, anser t o m van Dykes skrivare som de bästa sedan fader Izaak Waltons dagar. Van Dyke skrev fyra fiskeböcker. Den första kom 1895 och heter "Little Rivers". Taverner skriver: "van Dyke har skrivit hänyckande älskvärda böcker. De äro inga utläggningar i fiskets teori och praktik utan en skatt av personliga fiskereminiscen-

ser, så charmfullt satta på pränt att de hävda sig väl vid sidan av Walton". På väg hem från Holland och beskickningen där metade van Dyke tillsammans med Skues i dennas klubbvatten i Itchen år 1917. Skues tyckte att den lärde doktors amerikanska splitcanespö var väl mjukt och utan nödig stadga för mete uppströms i motvind.

År 1916 utkom Louis Rheads bok "American Trout-Stream Insects". Insektsfaunan i Amerika, och inte minst efemeriderna, skiljer sig en del från sina europeiska motsvarigheter och Rheads bok hade därför stort piskatoriskt intresse. En amerikansk sportfiskare vid namn Theodore Gordon hade tidigare konstruerat några efemeridimitationer, bl a Quill Gordon. Man fick nu fastare grund för skapandet av ytterligare sådana.

Bland de amerikanska fiskeskribenterna har Edward Ringwood Hewitt, en av Amerikas många originella miljonärer, en given placering. Han har emellertid ägnats tillbörlig uppmär-

samhet förut en gång av vännen Nils Färnström och jag vill bara nämna att hans namn var i munnen på nära nog alla flugmetare en gång i världen. Han hade nämligen uppfunnit ett flugkast som såldes bl a av Farlows i London. Det var fråga om silkwormgut, behandlad med silverniträt, och den måste blötas ordentligt innan den knöts, så man gick omkring och sög på en Hewitt-tåt dagen i ända nästan. Finessen med Hewitts kast var den matta ytan, som skulle göra det mindre synligt i vattnet. Man hade nog också för sig att det stod emot röta bättre än icke lapis-behandlade gutkast.

Jorden runt med spinnspö

Fullgiltigaste anledning finns att bland de amerikanska fiskeförfattarna framhålla Negley Farson. Han är numera död – sedan år 1960 – men hans fiskebok "Going Fishing" från 1942 lever i allra högsta grad. Farson var en stor globetrotter

Forts på nästa sida

Amerikanskt gäddmete. Från "Fishing in American Waters".

och reporter, med bl a en världsbestseller på sitt samvete, "The Way of a Transgressor", men sin största litterära insats gjorde han nog med sin fiskebok, en alldeles hänryckande, öm, tjugig och förälskat generös fiskebiografi (Sv. övers. "Jorden runt med spinnspö" år 1943).

Man får i amerikanska litterära sammanhang inte glömma Longfellows indianska nationalepos "Hiawatha" från år 1855, där bland de många indianska sagomotiven också förekommer ett hiskeligt fiskeäventyr, där Hiawatha, som en annan Jona, blir uppslukad med kanot och allt av jättefisker Mishe-Nahma, alla fiskars ko-

nung. Han bankar emellertid med knytnävarna på bestens hjärta så att denne dör och klarar sig sedan ut genom ett hål mellan revbenen, jämte en liten ekorre som också varit med i kanoten.

Amerikanerna gick in för lätta och korta spön. Förmodligen berodde detta delvis på att man metade så mycket i sjöarna sittande i kanot. Och viftningarna med längre spön kom väl flytetygen att vagga och skrämde bort fisken.

Beträffande fiskerullar har Amerika äran av att ha utvecklat multiplikatorrullarna. Primitiva dylika fanns nog redan i England, men monterades där enbart på flugspön. I Amerika där man gick in för de nyssnämnda korta spötyperna - inte minst vid spinnfiske - och

kastade i kanoternas längdriktning för att minska dessas rullning, blev det snart klart att korta spön kunde användas till överkast genom att fördes med lämpliga multiplikatorrullar. Den första spinnrullen med kugghjulsväxling lär ha tillverkats av en Mr George Synder, medlem av Bourbon County Angling Club i Kentucky år 1810. Synder dog 1825 men tillverkningen fortsattes av sönerna en tid. Småningom blev ju områdena uppe vid de stora sjöarna industricentra. Och öster om Michigansjön - på "hitre sidan" Chicagoviken uppstod i Kalamazoo- och South Bend-städerna stora sportfiskeindustrier, tex Shakespeare Company, känt som tillverkare av såväl spinnrullar som automatiska flugrullar med inbyggda urverk som dras upp då lina repas av rullen, och sedan "automatiskt" spolar in linan igen.

Det bör erinras att den oljade silkelinan, nödvändig för torrflugeteknikens utveckling, konstruerades i Amerika G E M Skues, nymffiskets fader, står för den uppgiften. Inom parentes sagt var Skues faktiskt född på den amerikanska kontinenten, i Kanada, där fadern var läkare i statlig tjänst på New Foundland, fast G E M i samband med faderns förflyttning till Indien sändes hem till England redan i 3-årsåldern.

Amerikanskt sportfiske har många facetter. Jakten på jättefisk till havs är en. Zane Grey har med sina många böcker lyckats popularisera detta från början synnerligen exklusiva fiske. Hemingways epos om den gamle och havet handlar väl egentligen om yrkesfiske på Cuba, men ett sådant med ytterligt sportmässiga kvaliteter och skildrat med oöverträffat litterärt mästenskap.